

I

(Seadusandlikud aktid)

DIREKTIIVID

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2011/98/EL,

13. detsember 2011,

kolmandate riikide kodanikele liikmesriigis elamist ja töötamist võimaldava ühtse loa taotlemise ühtse menetluse ning liikmesriigis seaduslikult elavate kolmandatest riikidest pärit töötajate ühiste õiguste kohta

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 79 lõike 2 punkte a ja b,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽¹⁾,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust ⁽²⁾,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽³⁾

ning arvestades järgmist:

(1) Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala järkjärguliseks loomiseks näeb Euroopa Liidu toimimise leping (Eli toimimise leping) ette meetmed, mis võetakse varjupaiga, sisserände ja kolmandate riikide kodanike õiguste kaitse valdkonnas.

(2) Euroopa Ülemkogu tõdes oma 15. ja 16. oktoobri 1999. aasta erakorralisel kohtumisel Tampere vajadust ühtlustada kolmandate riikide kodanike riiki lubamise ja seal elamise tingimusi käsitlevat siseriiklikku õigust. Sellega seoses tõdeti ülemkogul eelkõige, et Euroopa Liit peaks

tagama seaduslikult liikmesriikide territooriumil elavate kolmandate riikide kodanike õiglase kohtlemise ning et tuleks taotleda nendele kodanikele liidu kodanikega võrreldavate õiguste ja kohustuste andmist tõhusama integreerumispoliitika abil. Sellest tulenevalt palus Euroopa Ülemkogu võtta nõukogul komisjoni ettepanekute põhjal vastu asjakohased õigusaktid. Tampere sõnastatud eesmärkide täitmise vajadust kinnitati ka Euroopa Ülemkogu poolt 10. ja 11. detsembri 2009. aasta kohtumisel vastu võetud Stockholmi programmis.

(3) Liikmesriikides seni kehtivate eeskirjade lihtsustamisele ja ühtlustamisele aitaks kaasa, kui sätestataks ühtne taotlemise menetlus, mille tulemusel üheainsa haldustoimingu antakse välja üksainus luba, milles on ühendatud elamis- ja tööluba. Mitu liikmesriiki on lihtsustamist juba alustanud ja see on toonud kaasa tõhusama menetluse nii võõrtöötajatele kui ka töandjatele ning lihtsustanud elamise ja töötamise seaduslikkuse kontrollimist.

(4) Selleks et võimaldada esmakordset sisenemist riigi territooriumile, peaks liikmesriik olema võimeline välja andma ühtse loa või, kui neid lube antakse välja ainult pärast riiki sisenemist, viisa. Liikmesriik peaks sellise ühtse loa või viisa välja andma õigeaegselt.

(5) Tuleks kehtestada eeskirjad ühtse loa taotluse läbivaatamise menetluse kohta. See menetlus peaks olema tõhus ja juhitav, võttes arvesse liikmesriikide haldusastutuste tavalist töökoormust, ning samuti läbipaistev ja õiglane, et asjaomastel isikutel oleks vajalik õiguskindlus.

⁽¹⁾ ELT C 27, 3.2.2009, lk 114.

⁽²⁾ ELT C 257, 9.10.2008, lk 20.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi 24. märtsi 2011. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 24. novembri 2011. aasta seisukoht esimesel lugemisel (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata). Euroopa Parlamendi 13. detsembri 2011. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata).

(6) Käesoleva direktiivi sätteid ei tohiks piirata liikmesriikide pädevust reguleerida riiki lubamist, sealhulgas selliste kolmandate riikide kodanike arvu, kellel lubatakse siseneda riiki töötamise eesmärgil.

- (7) Käesolevat direktiivi ei peaks kohaldama kolmandate riikide lähetuses viibivate kodanike suhtes. See ei tohiks takistada kohtlemast kolmandate riikide kodanikke, kes liikmesriigis seaduslikult elavad ja töötavad ja keda lähetatakse teise liikmesriiki, võrdsena algse liikmesriigi kodanikega kogu lähetuse kestel nende töötingimuste osas, mida ei mõjuta Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 1996. aasta direktiivi 96/71/EÜ (töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega) ⁽¹⁾ kohaldamine.
- (8) Käesoleva direktiiviga ei tuleks hõlmata kolmandate riikide kodanikke, kes on saanud pikaajalise elaniku staatuse nõukogu 25. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/109/EÜ (pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta) ⁽²⁾ kohaselt, kuna neil on rohkem õigusi ja erinev elamisluba (pikaajalise elaniku EL elamisluba).
- (9) Käesoleva direktiiviga ei tuleks hõlmata kolmandate riikide kodanikke, kes on lubatud liikmesriiki hooajatöödele, kuna nad viibivad riigis ajutiselt.
- (10) Liikmesriikide kohustus määrata kindlaks, kas taotluse peaks esitama kolmanda riigi kodanik või tema tööandja, ei tohiks piirata mis tahes sellise korra kohaldamist, mille puhul nõutakse mõlema poole kaasamist menetlusse. Liikmesriigid peaksid otsustama, kas ühtse loa taotlus tuleb esitada sihtliikmesriigis või kolmandas riigis. Juhul, kui kolmanda riigi kodanikul ei lubata avaldust kolmandas riigis esitada, peaksid liikmesriigid tagama, et tööandja võib taotluse esitada sihtliikmesriigis.
- (11) Ühtset taotlemise menetlust ja ühtset luba käsitlevaid käesoleva direktiivi sätteid ei tohiks kohaldada ühtsete või pikaajaliste viisade suhtes.
- (12) Käesoleva direktiivi kohaselt pädeva asutuse määramine ei peaks piirama teiste ametiasutuste ning, kui see on asjakohane, tööturu osapoolte rolli ja ülesandeid seoses taotluse läbivaatamise ja selle kohta otsuse tegemisega.
- (13) Taotlust käsitleva otsuse vastuvõtmise tähtaeg ei tohiks hõlmata kutsekvalifikatsiooni tunnustamiseks nõutavat aega ega viisa väljastamiseks nõutavat aega. Käesolev direktiiv ei peaks piirama siseriiklike menetluste kohaldamist diplomite tunnustamiseks.
- (14) Ühtse loa vorm tuleks koostada vastavalt nõukogu 13. juuni 2002. aasta määrusele (EÜ) nr 1030/2002 (millega kehtestatakse ühtne elamisloavorm kolmandate riikide kodanike jaoks) ⁽³⁾ ja liikmesriikidel peaks olema võimalik esitada selle lisateavet eelkõige selle kohta, kas isikul on lubatud töötada. Muu hulgas selleks, et rännet paremini ohjata, peaks liikmesriik esitama teabe töötamise õiguse kohta kõigil väljaantavatel elamislubadel (mitte ainult ühtsel loal), sõltumata loa või liikmesriigis elamise õigust tõendava dokumendi liigist, mille alusel kolmanda riigi kodanik on lubatud liikmesriiki ja mille alusel saab ta juurdepääsu selle liikmesriigi tööturule.
- (15) Käesoleva direktiivi sätteid, mis puudutavad muul kui töötamise eesmärgil väljastatavaid elamislube, tuleks kohaldada üksnes selliste lubade vormi suhtes ning see ei peaks piirama liidu ega siseriiklike eeskirju riiki lubamise menetluste ja selliste lubade väljastamise menetluste kohta.
- (16) Käesoleva direktiivi sätteid, mis käsitlevad ühtset luba ja elamisluba, mis on välja antud muul kui töötamise eesmärgil, ei tohiks takistada liikmesriikidel täiendava dokumendi väljastamist, et anda töösuhte kohta täpsemat teavet kui see, mis mahub elamisloale. Sellise dokumendi abil saab ära hoida kolmandate riikide kodanike ekspluaateerimist ning võidelda ebaseadusliku töötamisega, kuid nende kasutamine peaks olema liikmesriikide jaoks vabatahtlik ja sellised dokumendid ei tohiks asendada tööloa, kuna see kahjustaks ühtse loa kontseptsiooni. Samuti on sellise teabe elektroonilisel kujul säilitamiseks võimalik kasutada määruse (EÜ) nr 1030/2002 artikliga 4 ja selle lisa punkti 16 alapunktiga a pakutavaid tehnilisi lahendusi.
- (17) Tingimused ja kriteeriumid, mille alusel saab ühtse loa väljastamise, muutmise või uuendamise taotluse rahuldamata jätta, või mille alusel saab ühtse loa tühistada, peaksid olema objektiivsed ja peaksid olema kehtestatud siseriiklike õigusaktidega, hõlmates kohustust järgida liidu õiguse üliregistreerimise põhimõtet, mis on sõnastatud eeskätt 2003. aasta ja 2005. aasta ühinemisaktides. Rahuldamata jätmise ja tühistamise otsused peaksid olema nõuetekohaselt põhjendatud.
- (18) Kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta määrusega (EÜ) nr 562/2006 (millega kehtestatakse isikute üle piiri liikumist reguleerivad

⁽¹⁾ EÜT L 18, 21.1.1997, lk 1.

⁽²⁾ ELT L 16, 23.1.2004, lk 44.

⁽³⁾ EÜT L 157, 15.6.2002, lk 1.

ühenduse eeskirjad (Schengeni piirieskirjad)) ⁽¹⁾ ning 14. juuni 1985. aasta konventsiooni (millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta (Schengeni konventsioon)) ⁽²⁾ artikliga 21 tuleks kolmandate riikide kodanikud, kellel on kehtiv reisidokument ja Schengeni *acquis*'d täielikult kohaldava liikmesriigi välja antud ühtne luba, lubada vabalt siseneda Schengeni *acquis*'d täielikult kohaldavate liikmesriikide territooriumile ja liikuda nende piires kuni kolme kuu jooksul iga kuue kuu pikkuse ajavahemiku kohta.

(19) Kuna liidul ei ole asjakohaseid horisontaalseid õigusakte, võib kolmandate riikide kodakondsusega töötajate õiguste vahel olla erinevusi sõltuvalt liikmesriigist, kus nad töötavad, ja kodakondsusest. Selleks et arendada sidusat sisserändepoliitikat ning vähendada liidu kodanike ja liikmesriigis seaduslikult töötavate kolmandate riikide kodanike õiguste erinevust ning täiendada olemasolevat sisserände alast *acquis*'d, tuleks kehtestada ühised õigused ja eeskätt täpsustada valdkonnad, kus kolmandate riikide kodanikke, kellel veel ei ole pikaajalise elaniku staatust, käsitletakse võrdselt liikmesriigi kodanikega. Nende sätete eesmärk on kehtestada liidus ühtsed miinimumtingimused, tunnustada panust, mille kolmandate riikide kodanikud annavad liidu majandusse oma töö ja maksude maksmisega, ning vähendada kolmandate riikide kodanike võimalikust ekspluateerimisest tulenevat ebaõiglast konkurentsi liikmesriigi kodanike ja kolmandate riikide kodanike vahel. Ilma et see piiraks töösuhte tõlgendamist muudes liidu õigusnormides, peaks „kolmandast riigist pärit töötaja“ käesoleva direktiivi kohaselt tähendama kolmanda riigi kodanikku, kes on lubatud liikmesriigi territooriumile, elab seal seaduslikult ja kellele on antud luba töötada tasulise suhte raames siseriikliku õiguse või tava kohaselt.

(20) Kõigil liikmesriikides seaduslikult elavatel ja töötavatel kolmandate riikide kodanikel peaks olema sihtliikmesriigi kodanikega vähemalt võrdsed õigused, st neid tuleks kohelda samamoodi kui vastuvõtva liikmesriigi kodanikke, sõltumata nende riiki lubamise esialgsest eesmärgist või alusest. Direktiivis loetletud valdkondades tuleks õigus võrdsele kohtlemisele anda mitte üksnes neile kolmandate riikide kodanikele, kes on liikmesriiki lubatud töötamise eesmärgil, vaid ka neile, kes on liikmesriiki lubatud muudel põhjustel ja kellele on antud juurdepääs liikmesriigi tööturule muude liidu või siseriiklike õigusnormide alusel, sealhulgas kolmandatest riikidest pärit töötajate pereliikmetele, kes on liikmesriiki lubatud nõukogu 22. septembri 2003. aasta direktiivi 2003/86/EÜ (perekonna taasühinemise õiguse kohta) ⁽³⁾ kohaselt, kolmandate riikide kodanikele, kes on liikmesriiki lubatud nõukogu 13. detsembri 2004. aasta direktiivi 2004/114/EÜ (kolmandate riikide kodanike riiki lubamise kohta õpingute, õpilasvahetuse, tasustamata praktika või vabatahtliku teenistuse eesmärgil) ⁽⁴⁾ kohaselt ning teadlastele, kes on liikmesriiki lubatud nõukogu

12. oktoobri 2005. aasta direktiivi 2005/71/EÜ (kolmandate riikide kodanike teadusuuringute eesmärgil riiki lubamise erimenetluse kohta) ⁽⁵⁾ kohaselt.

(21) Õigus võrdsele kohtlemisele teatavates valdkondades tuleks tagada vaid neile kolmandate riikide kodanikele, kes elavad liikmesriigis seaduslikult ning kellele on võimaldatud juurdepääs liikmesriigi tööturule, mis on märgitud elamis- ja töötamisõigust andvas ühtses loas või muul eesmärgil antud elamisloas, milles on märgitud töötamise lubamise kohta.

(22) Käesolevas direktiivis osutatud töötingimused peaksid hõlmama vähemalt palka ja töölt vabastamist, töötervishoidu ja tööohutust, tööaega ja puhkust, võttes arvesse kehtivaid kollektiivlepinguid.

(23) Liikmesriik peaks tunnustama kolmanda riigi kodaniku kutsekvalifikatsiooni, mis on saadud teises liikmesriigis, samal viisil kui liidu kodanike omi ning kolmandas riigis saadud kvalifikatsiooni tuleks võtta arvesse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiivile 2005/36/EÜ (kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta) ⁽⁶⁾. Kolmandatest riikidest pärit töötajate õigus võrdsele kohtlemisele seoses diplomite, tunnistuste ja muude kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide tunnustamisega riigi asjaomase menetluse kohaselt ei peaks piirama liikmesriigi pädevust lubada kõnealused kolmandatest riikidest pärit töötajad oma tööturule.

(24) Kolmandatest riikidest pärit töötajaid tuleks kohelda võrdsena ka sotsiaalkindlustuse vallas. Sotsiaalkindlustuse liigid on kindlaks määratud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruses (EÜ) nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise kohta) ⁽⁷⁾. Sotsiaalkindlustuse valdkonnas võrdselt kohtlemist käsitlevaid käesoleva direktiivi sätteid tuleks kohaldada ka töötajate suhtes, kes on lubatud liikmesriiki otse kolmandast riigist. Siiski ei tohiks käesoleva direktiiviga anda kolmandatest riikidest pärit töötajatele, kellel on piiriüleseid seoseid, ulatuslikumaid õigusi sotsiaalkindlustuse valdkonnas kui need, mis on ette nähtud kehtiva liidu õigusega. Lisaks sellele ei tohiks käesoleva direktiiviga anda õigusi olukordades, mis jäävad liidu õiguse reguleerimisalast välja, näiteks seoses kolmandas riigis elavate pereliikmetega. Käesolev direktiiv peaks andma õigused ainult nende pereliikmete suhtes, kes kolivad elama liikmesriigis asuva kolmanda riigi töötaja juurde seoses perekonna taasühinemisega, või nende pereliikmete suhtes, kes juba elavad koos kolmanda riigi töötajaga seaduslikult kõnealuses liikmesriigis.

⁽¹⁾ ELT L 105, 13.4.2006, lk 1.

⁽²⁾ EÜT L 239, 22.9.2000, lk 19.

⁽³⁾ ELT L 251, 3.10.2003, lk 12.

⁽⁴⁾ ELT L 375, 23.12.2004, lk 12.

⁽⁵⁾ ELT L 289, 3.11.2005, lk 15.

⁽⁶⁾ ELT L 255, 30.9.2005, lk 22.

⁽⁷⁾ ELT L 166, 30.4.2004, lk 1.

- (25) Liikmesriigid peaksid tagama võrdse kohtlemise vähemalt kolmandate riikide kodanike suhtes, kes töötavad või kes on pärast mõnda aega kestnud töötamist registreeritud töötuna. Sotsiaalkindlustuse valdkonna võrdse kohtlemise piirangud käesoleva direktiivi alusel ei tohiks piirata õigusi, mis on antud vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrusele (EL) nr 1231/2010 (millega laiendatakse määrust (EÜ) nr 883/2004 ja määrust (EÜ) nr 987/2009 kolmandate riikide kodanikele, keda nimetatud määrused veel ei hõlma üksnes nende kodakondsuse tõttu) ⁽¹⁾.
- (26) Liidu õigusaktid ei piira liikmesriikide õigust korraldada oma sotsiaalkindlustussüsteeme. Kuna kõnealune valdkond on liidu tasandil ühtlustamata, kehtestavad liikmesriigid ise sotsiaalkindlustushüvitiste saamise tingimused ning selliste hüvitiste suuruse ja saamise ajavahemiku. Seda õigust teostades peaksid liikmesriigid siiski järgima liidu õigust.
- (27) Kolmandatest riikidest pärit töötajate võrdne kohtlemine ei peaks hõlmama kutseõppe valdkonnas sotsiaalisüsteemide abil rahastatavaid meetmeid.
- (28) Käesolevat direktiivi tuleks kohaldada liidu õiguse ja kohaldatavate rahvusvaheliste aktide soodsamate sätete kohaldamist piiramata.
- (29) Liikmesriigid peaksid jõustama käesoleva direktiivi, diskrimineerimata sealjuures soo, rassi, nahavärvi, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste eripärade, keele, usu või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, vähemusrühvuse hulka kuulumise, varandusliku seisundi, sünni, puute, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel, eriti vastavalt nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivile 2000/43/EÜ (millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust) ⁽²⁾ ning nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiivile 2000/78/EÜ (millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel) ⁽³⁾.
- (30) Kuna käesoleva direktiivi eesmärke, nimelt kehtestada kolmandate riikide kodanikele liikmesriigis töötamiseks ühtse loa väljaandmise ühtne menetlus ja liikmesriigis seaduslikult elavate kolmandatest riikidest pärit töötajate õiguste ühtne kogum, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ning meetmete ulatuse ja toime tõttu on neid parem saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (31) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ning järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid kooskõlas ELi lepingu artikli 6 lõikega 1.
- (32) Kooskõlas liikmesriikide ja komisjoni 28. septembri 2011. aasta ühise poliitilise deklaratsiooniga selgitavate dokumentide kohta kohustuvad liikmesriigid põhjendatud juhtudel lisama ülevõtmismetmeid käsitlevale teatele ühe või mitu dokumenti, milles selgitatakse seost direktiivi osade ja ülevõtvate siseriiklike õigusaktide vastavate osade vahel. Käesoleva direktiivi puhul leiab seadusandja, et selliste dokumentide edastamine on põhjendatud.
- (33) Vastavalt ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukohta käsitleva protokoli (nr 21) artiklitele 1 ja 2 ning ilma et see piiraks kõnealuse protokoli artikli 4 kohaldamist, ei osale need liikmesriigid käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole nende suhtes siduv ega kohaldatav.
- (34) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud Taani seisukohta käsitleva protokoli (nr 22) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Sisu

1. Käesoleva direktiiviga kehtestatakse
 - a) kolmandate riikide kodanikele liikmesriigis töötamise eesmärgil viibimise ühtse loa väljastamise ühtne menetlus, et lihtsustada nende riiki lubamise menetlust ja nende staatuse kontrollimist, ning
 - b) liikmesriigi kodanikega võrdse kohtlemise põhimõttest lähtuvad ühised õigused liikmesriigis seaduslikult elavatele kolmandatest riikidest pärit töötajatele, sõltumata sellest, millised olid nende töötajate asjaomasesse liikmesriiki lubamise esmased põhjused.
2. Käesoleva direktiivi sätteid ei piira liikmesriikide pädevust lubada kolmandate riikide kodanikke oma tööturule.

⁽¹⁾ ELT L 344, 29.12.2010, lk 1.

⁽²⁾ EÜT L 180, 19.7.2000, lk 22.

⁽³⁾ EÜT L 303, 2.12.2000, lk 16.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „kolmanda riigi kodanik” – isik, kes ei ole liidu kodanik ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 1 tähenduses;
- b) „kolmandast riigist pärit töötaja” – kolmanda riigi kodanik, kes on lubatud liikmesriigi territooriumile, elab seal seaduslikult ja kellele on antud luba selles liikmesriigis töötada tasulise suhte raames siseriikliku õiguse või tava kohaselt;
- c) „ühtne luba” – liikmesriigi ametiasutuste väljastatud elamis-luba, mis võimaldab kolmanda riigi kodanikul asjaomase liikmesriigi territooriumil töötamise eesmärgil seaduslikult elada;
- d) „ühtne taotlemise menetlus” – menetlus, mille käigus kolmanda riigi kodaniku või tema tööandja üheainsa liikmesriigis elamise ja töötamise loa taotluse alusel tehakse otsus selle ühtse loa andmise taotluse kohta.

Artikkel 3

Reguleerimisala

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse

- a) kolmandate riikide kodanike suhtes, kes taotleavad töötamise eesmärgil liikmesriigis elamist;
- b) kolmandate riikide kodanike suhtes, kes on liikmesriiki lubatud liidu või siseriikliku õiguse alusel muul eesmärgil kui töö, kellel lubatakse töötada ja kellel on elamis-luba määruse (EÜ) nr 1030/2002 kohaselt, ning
- c) kolmandate riikide kodanike suhtes, kes on liikmesriiki lubatud töö eesmärgil liidu või siseriikliku õiguse alusel.

2. Käesolevat direktiivi ei kohaldata järgmiste kolmandate riikide kodanike suhtes:

- a) kes on liidu kodaniku pereliikmed, kellel on olnud või on liidus vaba liikumise õigus kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiviga 2004/38/EÜ (mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil) ⁽¹⁾;

- b) kellel ja kelle pereliikmetel on kodakondsusest olenemata liidu ja selle liikmesriikide või liidu ja kolmandate riikide vahel sõlmitud lepingute alusel samasugune õigus vabale liikumisele nagu liidu kodanikel;

- c) keda loetakse lähetatuks nii kaua, kui nad viibivad lähetuses;

- d) kes on taotlenud liikmesriiki lubamist või kes on lubatud liikmesriiki ettevõttesiseselt ümberpaigutatavate töötajatena;

- e) kes on taotlenud liikmesriiki lubamist või kes on lubatud liikmesriiki hooajatöölisena või *au pair*’i lepingu alusel;

- f) kellele on antud luba elada liikmesriigis ajutise kaitsekava alusel või kes on taotlenud sel põhjusel elamis-luba ja kelle taotluse kohta ei ole veel otsust tehtud;

- g) kes kasutavad nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/83/EÜ (miinimumnõuete kohta, mida kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad täitma, et saada pagulase või muul põhjusel rahvusvahelist kaitset vajava isiku staatus, ja antava kaitse sisu kohta) ⁽²⁾ kohast rahvusvahelist kaitset või kes on taotlenud rahvusvahelist kaitset vastavalt nimetatud direktiivile ning kelle taotluse suhtes ei ole veel tehtud lõplikku otsust;

- h) kes kasutavad kaitset vastavalt siseriiklikule õigusele, rahvusvahelistele kohustustele või liikmesriigi tavale või kes on taotlenud kaitset vastavalt siseriiklikele õigusaktidele, rahvusvahelistele kohustustele või liikmesriigi tavale ning kelle taotluse suhtes ei ole veel tehtud lõplikku otsust;

- i) kes on pikaajaline elanik vastavalt direktiivile 2003/109/EÜ;

- j) kelle väljasaatmine riigist on peatatud faktidele või õigusaktidele tuginedes;

- k) kes on taotlenud riiki lubamist või kes on lubatud liikmesriigi territooriumile füüsilisest isikust ettevõtjana;

- l) kes on taotlenud liikmesriiki lubamist või kes on liikmesriiki lubatud liikmesriigis registreeritud või liikmesriigi lipu all sõitval laeval töötava meremehe või muu töötajana.

3. Liikmesriigid võivad otsustada, et II peatükki ei kohaldata kolmandate riikide kodanike suhtes, kellele on antud luba töötamiseks liikmesriigis mitte kauemaks kui kuueks kuuks või kes on liikmesriiki lubatud õppimise eesmärgil.

⁽¹⁾ ELT L 158, 30.4.2004, lk 77.

⁽²⁾ ELT L 304, 30.9.2004, lk 12.

4. II peatükki ei kohaldata kolmandate riikide kodanike suhtes, kellele on antud luba töötamiseks viisa alusel.

II PEATÜKK

ÜHTNE TAOTLEMISE MENETLUS JA ÜHTNE LUBA

Artikkel 4

Ühtne taotlemise menetlus

1. Ühtse loa väljastamise, muutmise või uuendamise taotlus esitatakse ühtse taotlemise menetluse korras. Liikmesriik määrab kindlaks, kas ühtse loa taotluse peab esitama kolmanda riigi kodanik või tema tööandja. Liikmesriik võib samuti otsustada, et taotluse võib esitada ükskõik kumb neist. Kui taotluse peab esitama kolmanda riigi kodanik, lubab liikmesriik taotluse esitamist kolmandast riigist, või kui see on riiklike õigusaktidega ette nähtud, selles liikmesriigis, kus kolmanda riigi kodanik seaduslikult viibib.

2. Kui taotluse esitaja vastab liidu või siseriiklikus õiguses sätestatud tingimustele, vaatavad liikmesriigid lõike 1 kohaselt esitatud taotluse läbi ja võtavad vastu otsuse ühtse loa väljastamise, muutmise või uuendamise kohta. Ühtse loa väljastamise, muutmise või uuendamise otsus esitatakse ühtses haldusdokumendis, mis ühendab nii elamis- kui ka tööloa.

3. Ühtne taotlemise menetlus ei mõjuta viisamenetlust, mida võidakse esmakordsel sisenemisel nõuda.

4. Kui nõutavad tingimused on täidetud, väljastab liikmesriik ühtse loa nendele kolmandate riikide kodanikele, kes taotlevad riiki sisenemist, ning nendele liikmesriigis juba seaduslikult viibivatele kolmandate riikide kodanikele, kes taotlevad elamisloa uuendamist või muutmist pärast siseriiklike rakendussätete jõustumist.

Artikkel 5

Pädev asutus

1. Liikmesriik määrab pädeva asutuse, kelle pädevuses on vastu võtta taotlus ja väljastada ühtne luba.

2. Pädev asutus võtab otsuse täieliku taotluse kohta vastu võimalikult kiiresti ja igal juhul hiljemalt nelja kuu jooksul taotluse esitamise kuupäevast.

Kui taotluse läbivaatamine on erandlike asjaolude tõttu keeruline, võib esimeses lõigus osutatud tähtaega pikendada.

Kui käesolevas lõikes ette nähtud ajavahemiku lõpuks otsust ei tehta, määratakse õiguslikud tagajärjed kindlaks siseriikliku õigusega.

3. Pädev asutus teatab taotluse esitajale otsusest kirjalikult asjaomastes siseriiklikes õigusaktides sätestatud teatamismenetluse kohaselt.

4. Kui taotluse tõendamiseks esitatud teave või dokumendid on siseriikliku õiguse kohaselt kehtestatud kriteeriumide järgi puudulikud, teatab pädev asutus taotlejale kirjalikult, milline teave või dokumendid tuleb täiendavalt esitada, ja võib määrata mõistliku tähtaja nende esitamiseks. Lõikes 2 nimetatud tähtaja arvestamine peatatakse niikauaks, kui pädev asutus või muud asjaomased ametiasutused on saanud vajaliku täiendava teabe. Kui täiendavat teavet või dokumente ei ole tähtaja jooksul esitatud, võib pädev asutus taotluse tagasi lükata.

Artikkel 6

Ühtne luba

1. Liikmesriigid väljastavad ühtse loa, kasutades ühtset vormi, mis on kehtestatud määruses (EÜ) nr 1030/2002, ning esitavad sellel teabe töötamisloa kohta vastavalt selle lisa punkti a alapunktile 7.5-9.

Liikmesriik võib esitada kolmanda riigi kodaniku töösuhte kohta lisateavet (näiteks tööandja nimi ja aadress, töötamise koht, töö liik, tööaeg, tasu) kas paber kandjal või säilitada sellist teavet elektroonilisel kujul vastavalt määruse (EÜ) nr 1030/2002 artiklile 4 ja selle lisa punkti 16 alapunktile a.

2. Ühtse loa väljastamisel ei väljasta liikmesriik tööturule juurdepääsu andmise tõendamiseks täiendavaid lube.

Artikkel 7

Elamisloa, mis on välja antud muul kui töötamise eesmärgil

1. Vastavalt määrusele (EÜ) nr 1030/2002 väljastatud elamisloa lubadel esitab liikmesriik teabe töötamise õiguse kohta sõltumata loa liigist.

Liikmesriik võib esitada kolmanda riigi kodaniku töösuhte kohta lisateavet (näiteks tööandja nimi ja aadress, töötamise koht, töö liik, tööaeg, tasu) kas paber kandjal või säilitada sellist teavet elektroonilisel kujul vastavalt määruse (EÜ) nr 1030/2002 artiklile 4 ja selle lisa punkti 16 alapunktile a.

2. Elamisloa väljastamisel vastavalt määrusele (EÜ) nr 1030/2002 ei väljasta liikmesriik tööturule juurdepääsu andmise tõendamiseks täiendavaid lube.

Artikkel 8

Menetlustagatised

1. Kirjalikus teates ühtse loa väljastamise, muutmise või uuendamise taotluse tagasilükkamise otsuse kohta või ühtse loa tühistamise kohta liidu või siseriiklikus õiguses sätestatud kriteeriumide alusel esitatakse põhjendused.

2. Ühtse loa väljastamise, muutmise või uuendamise taotluse rahuldamata jätmise või ühtse loa tühistamise otsuse võib vaidlustada asjaomase liikmesriigi kohtus siseriikliku õiguse kohaselt. Lõikes 1 osutatud kirjalikus teates osutatakse kohtule või haldusasutusele, kuhu otsuse saab edasi kaevata, ja selle esitamisega seotud tähtaegadele.

3. Taotluse võib tunnistada vastuvõetamatuks ning seega ei ole seda vaja läbi vaadata, kui põhjuseks on tööhõive eesmärgil riiki sisenemist taotlevate kolmandate riikide kodanike arv.

Artikkel 9

Teabe kättesaadavus

Liikmesriigid esitavad avalduse alusel kolmanda riigi kodanikule ja tema tulevasele tööandjale asjakohase teabe taotluse esitamiseks vajalike dokumentide kohta.

Artikkel 10

Tasud

Vajaduse korral võib liikmesriik nõuda taotlejalt tasu maksmist taotluste läbivaatamiseks käesoleva direktiivi kohaselt. Sellise tasu suurus on proportsionaalne ja selle suuruse kindlaksmääramisel võib lähtuda teenuste maksumusest, mida on tegelikult osutatud taotluste läbivaatamisel ja loa väljaandmisel.

Artikkel 11

Ühtse loa alusel saadavad õigused

Kui ühtne luba on siseriikliku õiguse kohaselt väljastatud, annab see oma kehtivusaja jooksul omanikule vähemalt õiguse

- a) siseneda ühtse loa väljastanud liikmesriigi territooriumile ja seal elada, eeldusel, et loa omanik vastab siseriikliku õiguse kohaselt kõigile sisenemise tingimustele;
- b) liikuda vabalt loa väljastanud liikmesriigi kogu territooriumil siseriiklikus õiguses sätestatud piirides;
- c) teha ühtse loaga lubatud spetsiifilist tööd siseriikliku õiguse kohaselt;
- d) saada teavet loa omaniku õiguste kohta, mis on loaga seotud ja mis on ette nähtud käesoleva direktiiviga ja/või siseriiklikus õiguses.

III PEATÜKK

ÕIGUS VÕRDSELE KOHTLEMISELE

Artikkel 12

Õigus võrdsele kohtlemisele

1. Artikli 3 lõike 1 punktides b ja c osutatud kolmandatest riikidest pärit töötajaid koheldakse võrdselt selle liikmesriigi kodanikega, kus nad elavad, järgmistes valdkondades:

- a) töötingimused, sealhulgas palk ja töölt vabastamine ning töötervishoid ja tööohutus;
- b) ühinemisvabadus ning õigus liituda töötajate või tööandjate organisatsiooniga või kutseühinguga või mis tahes organisatsiooniga, mis ühendab teataval tegevusalal tegutsevaid isikuid, sealhulgas õigus selliste organisatsioonide pakutavatele eelistele, ilma et see piiraks avalikku korda ja julgeolekut käsitlevate siseriiklike õigusaktide kohaldamist;
- c) haridus ja kutseõpe;
- d) diplomite, tunnistuste ja muude kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide tunnustamine asjaomaste siseriiklike menetluste kohaselt;
- e) sotsiaalkindlustusliigid, mis on kindlaks määratud määrusega (EÜ) nr 883/2004;
- f) maksusoodustused, eeldusel et töötajat peetakse asjaomases liikmesriigis maksuresidendiks;
- g) juurdepääs kaupadele ja teenustele ning üldsusele kättesaadavate kaupade ja teenuste pakkumisele, sealhulgas elamispinna saamisega seotud menetlused siseriikliku õiguse kohaselt, piiramata lepinguvabadust liidu ja siseriikliku õiguse kohaselt;
- h) tööhõiveametite pakutavad nõustamisteenused.

2. Liikmesriigid võivad võrdset kohtlemist piirata järgmiselt:

- a) lõike 1 punkti c alusel:
 - i) piirates selle kohaldamist nendele kolmandatest riikidest pärit töötajatele, kellel on või on olnud töökoht ja kes on registreeritud töötuna;
 - ii) jättes välja need kolmandatest riikidest pärit töötajad, kes on lubatud liikmesriiki vastavalt direktiivile 2004/114/EÜ;
 - iii) jättes välja õppe- ja toimetulekutoetused ning -laenud või muud toetused ja laenud;

- iv) kehtestades vastavalt siseriiklikule õigusele teatavad eeltingimused (sealhulgas keeleoskus ja õppemaksu tasumine) juurdepääsuks ülikooliharidusele ja keskkoolijärgsele haridusele ning kutseharidusele, mis ei ole otseselt seotud spetsiifilise tööga;
- b) piirates lõike 1 punkti e alusel kolmandatest riikidest pärit töötajatele antud õigusi, kuid mitte piirates neid õigusi nendele kolmandatest riikidest pärit töötajatele, kellel on töökoht või kes on töötanud vähemalt kuus kuud ja on registreeritud töötutena.
- Lisaks võivad liikmesriigid otsustada, et lõike 1 punkti e ei kohaldata perehüvitiste osas nende kolmandate riikide kodanike suhtes, kellel ei ole luba töötada liikmesriigis rohkem kui kuus kuud, nende kolmandate riikide kodanike suhtes, kellel on luba õpinguteks, või nende kolmandate riikide kodanike suhtes, kellel on lubatud töötada viisa alusel;
- c) lõike 1 punkti f alusel piirates selle kohaldamist maksusoodustuste osas nende juhtudega, kus kolmandast riigist pärit töötaja perekonnaliikmetel, kellele see töötaja soodustusi taotleb, on registreeritud või alaline elukoht asjaomases liikmesriigis;
- d) lõike 1 punkti g alusel:
- i) piirates selle kohaldamist nendele kolmandatest riikidest pärit töötajatele, kellel on töökoht;
- ii) piirates juurdepääsu eluasemele.

3. Lõikes 1 sätestatud õigus võrdsele kohtlemisele ei piira liikmesriigi õigust tühistada käesoleva direktiivi kohaselt väljastatud elamisluba, muul kui töötamise eesmärgil väljastatud elamisluba või mis tahes muu liikmesriigis töötamise luba või keelduda nende pikendamisest.

4. Vanaduse, töövõimetuse või surma korral makstakse kolmandasse riiki ümber asuvatele kolmandatest riikidest pärit töötajatele või selliste töötajate ülalpidamisel olnud isikutele, kelle õigused tulenevad kõnealusest töötajast, kohustuslikke hüvitisi, mis põhinevad töötaja varasemal tööga hõivatusel ja mis teeniti välja määruse (EÜ) nr 883/2004 artiklis 3 osutatud õigusaktide kohaselt, samadel tingimustel ja samal määral kui asjaomase liikmesriigi kodanikele kolmandasse riiki ümberasumise korral.

IV PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 13

Soodsamad sätted

1. Käesolev direktiiv ei piira järgmiste soodsamate sätete kohaldamist:

a) liidu õigus, sealhulgas liidu või liidu ja tema liikmesriikide ning kolmandate riikide vahel sõlmitud kahe- ja mitmepoolsed lepingud, ja

b) kahe- või mitmepoolsed lepingud ühe või mitme liikmesriigi ning ühe või mitme kolmanda riigi vahel.

2. Käesolev direktiiv ei piira liikmesriikide õigust võtta vastu või jätta kehtima sätteid, mis on direktiivi kohaldamisalasle kuuluvate isikute suhtes soodsamad.

Artikkel 14

Üldsuse teavitamine

Iga liikmesriik teeb üldsusele kättesaadavaks korrapäraselt ajakohastatava teabe kolmandate riikide kodanike töötamise eesmärgil liikmesriiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta.

Artikkel 15

Aruandlus

1. Komisjon esitab korrapäraselt ja esimest korda hiljemalt 25. detsembriks 2016 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva direktiivi liikmesriikides kohaldamise kohta ning vajaduse korral teeb muudatusettepanekud.

2. Igal aastal ja esimest korda hiljemalt 25. detsembriks 2014 esitavad liikmesriigid komisjonile statistilised andmed selliste kolmandate riikide kodanike arvu kohta, kellele on eelmise kalendriaasta jooksul antud ühtne luba kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrusega (EÜ) nr 862/2007 (mis käsitleb ühenduse rände- ja rahvusvahelise kaitse statistikat) ⁽¹⁾.

Artikkel 16

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 25. detsembriks 2013. Liikmesriigid edastavad komisjonile viivitamata nende sätete teksti.

Kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile põhiliste siseriiklike õigusnormide teksti, mille nad on vastu võtnud käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas.

⁽¹⁾ ELT L 199, 31.7.2007, lk 23.

*Artikkel 17***Jõustumine**

Käesolev direktiiv jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

*Artikkel 18***Adressaadid**

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

Strasbourg, 13. detsember 2011

Euroopa Parlamendi nimel
president
J. BUZEK

Nõukogu nimel
eesistuja
M. SZPUNAR
